

SPORDA ŞİDDET VE DÜZENSİZLİKTEN KAYNAKLANAN TAZMİNAT SORUMLULUĞU

Compensation Liability Arising from Violence and Confusion in Sport

Mine KAYA*

ÖZET

Spor sadece sıradan veya organize olmuş katılımcılarca gerçekleştirilen, fiziksel, zihinsel iyilik ve zindeliği sağlamayı, geliştirmeyi ve dışı vurmaya amaç edinen her türlü fiziksel aktiviteler değil aynı zamanda toplumlar arasında sosyal iletişimi, rekabeti ve barışı sağlama aracıdır. Spor temel bir insan hakkı olarak ulusal ve uluslararası hukukun konusudur. Spor hukuku, spor sükülerinin ve kurumlarının ilişkilerini, hak ve yükümlülüklerini düzenler. Bu nedenle çalışmamızda ilk bölüm spor hukukunun tanımı ve özelliklerine ayrılmıştır.

Sporda şiddet ve düzensizliğin tarihçesinin çok eskilere dayanması ve meydana gelen zararların büyüklüğü, bu şiddet ve düzensizliğin önlenmesi için ulusal ve uluslararası düzeyde bunları önleyici düzenlemeler yapılmasını gerektirmiştir. Ülkemizde de 5149 ve 6222 sayılı yasalar bunun en iyi örneğidir. Bu yasalarda sporda şiddet ve düzensizlik sayılan eylemler sayılmış ve cezai sorumluluğa yer verilmiştir. Bu yasaların getirdiği sorumluluk sisteminden ve haksız fiil hukukundan yararlanılarak sporcuların, hakemlerin, federasyonların, kulüp çalışanlarının ve seyircilerin tazminat sorumluluğu tartışılmıştır. Bu eylemler sonucu kişinin yaşamı, sağlığı ve bedensel bütünlüğü, şeref ve haysiyeti gibi kişilik değerlerine yönelik zararlar oluşabileceği gibi eşyaya yönelik zararlar da oluşabilir. Bu maddi ve manevi zararlar, tazminat davasına konu olabilirler.

Anahtar Kelimeler: Spor, spor hukuku, şiddet ve düzensizlik, sorumluluk, tazminat.

ABSTRACT

Sport is not only all forms of physical activity which through casual or organised participation, aim to express, maintain or improve physical fitness and mental well-being but also forming social relationship, competition and peace between society. Sport is a subject of national and international law as a fundamental human rights. Sport law is regulate relationship between sports body and establishment, and their rights and obligations. So that first part of this essay is about definition of sports law and its features.

* Yargıtay Tetkik Hâkimi-Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk (Medeni Hukuk) Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi - minetkaya@gmail.com

Because of history of violence and confusion in sport is based on ancients times and it's damages are importance its required national and international legal measures to prevent this actions. In our legal system, act of number 5149 and 6222 are its best example. Actions which are being sports violence and confusion are definition in this acts and there are penal rules about this action. We harmonised this rules and general rules of law of torts and try to explane responsibilities of sportsmen, referees,federations, sport institutions and spectators. This damages are head to persons life, health, bodiliy integrity or other personal rights as its honor and raputation or goods. This material and moral damages are subject of action for damages.

Keywords: Sport, sports law, violence and confusion, liability, compensation.

GİRİŞ

Kişi veya toplumlar arasındaki rekabet duygusunun dışı vurumu olan spor, aynı zamanda onlar arasındaki kültürel paylaşımı, dayanışmayı, barışı, sosyal iletişimi ve hoşgörüyü geliştiren bir fonksiyona da sahiptir. Bireysel olarak bakıldığında spor, kişinin fiziksel ve ruhsal gelişiminin bir yolu ve bu gelişimin bir ifade ediliş biçimidir. Spor hakkının temel insan haklarından sayılması ve bu bağlamda insan hakları hukuku mekanizmaları ile korunması, spor karşılaşmalarının uluslararası düzeyde gerçekleşmesi nedeniyle çoğu zaman uyumsuzlukların milletler arası ve hatta milletler üstü karakter taşınması nedeniyle iç hukukların bir parçası olduğu kadar milletlerarası hukukun da bir parçasıdır.

Spor karşılaşmalarında 13. yüzyıldan beri yaşanan şiddet ve saldırgan eylemlerin özellikle kitle sporlarında facialara neden olması ve ölümcül sonuçlara yol açması bu şiddet eylemlerinin önlenmesi için bazı düzenlemeler yapılmasına ve bu tür eylemlerin ceza ve hukuk yaptırımları ile cezalandırılmasına neden olmuştur. Bu çalışmada, ülkemizde bu bağlamda yapılan yasal çalışmalar ve bunlara bağlı olarak getirilen hukuki (özel hukuk) koruma sistemi haksız fiil hükümleri çerçevesinde incelenecektir.

I. SPOR HUKUKU

A. SPOR HUKUKUNUN TANIMI

“Eğlenmek, dikkati başka alana yönlendirmek” anlamına gelen Fransızca “Disporter/Desport” sözcüğünden türetilen spor¹ kelimesi tarihi gelişim sürecinde, eskiden görüldüğü gibi temelinde ahlak kuralları ve dayanışmanın bulunduğu sosyal, kültürel ve eğitsel bir faaliyetten çok, ekonomik bir sektöre dönüşmüş ve boş zamanlarda yapılan bir faaliyetten ziyade eğlence sektörünün bir aracı olmuştur². Spor alanının konulan belli kurallarla düzenlenmesi ve denetlenmesi zorunluluğu ise bu alanı hukukun konusu haline getirmiştir.

Spor hukuku kavramı mevzuatımızda tanımlanmamış olup doktrinde çeşitli tanımlar yapılmıştır. Bunlardan ilki spor hukukunu, ilgilendiği konulara göre tanımlamaktadır. Buna göre spor hukuku: “Gerçek ve tüzel kişiler arasında, toplumsal bir fayda olan sportif faaliyetler gerçekleştirilirken ortaya çıkan problemlerin çözümlenmesine yönelik çalışmaların yapılmasını; spor hukuku kurumlarının çalışmalarını, bu kurumlar ile sporcuların statülerinin incelenmesini, onların statülerine uygun hak ve fiil ehliyetlerine kavuşturulmasını; sporcuların insanlık onuruyla bağdaşır ve sporculuk hayatlarını sağlamaya yönelik olumlu ilişkilerin kurulmasını sağlayan hukuk düzenidir”³. Spor hukukunun bir diğer tanımı “sporcuların sporcularla, kulüplerle, federasyonlarla, hakemlerle, menajerlerle ve bunların birbirleriyle aralarındaki ilişkileri düzenleyen hukuk dalıdır” biçimindedir⁴. Spor hukukunun kapsamı ve özelliklerinden yola çıkılarak yapılan diğer bir tanımda spor hukuku “sportif faaliyetlerle ve sportif örgütlerle ilgili hukuk kurallarını sistematik bir şekilde inceleyen hukuk dalı” olarak tanımlanmıştır⁵. Çağlayan ise spor hukukunun tanımını, “spor öznelerinin (kişiler ve spor kuruluşları) birbirleriyle münasebetlerini düzenleyen, bunların hak ve yükümlülüklerini ortaya koyan kurallar bütününi sistematik biçimde inceleyen disiplin” demek suretiyle yapmaktadır⁶. Kanaatimizce spor

1 Aydın, Muammer: Sporda Özerklik, Sporon ve Spor Hukukunun En Yaşamsal Konularından Biri Hakkında Görüşler ve Tartışmalar, Spor ve Hak Konulu Söyleşi, İstanbul Barosu Yayınları, Kasım 2009, s.9.

2 Duthie, Max: “European Community Sports Policy”, Sport: Law and Practice, Londra 2007, s. 315.

3 Genç, Durmuş Ali: Spor Hukuk Ders Kitabı, İstanbul 1998, s. 59.

4 Sarıbrahimoğlu Y. Selim /Bakanay, Mehmet Ali/Tekin, Tarık: Spor Hukuku, Ankara 2002, s. 8.

5 Ertaş, Şeref/Petek, Hasan: Spor Hukuku, Ankara 2011, s. 35.

6 Çağlayan, Ramazan: Spor Hukuku, Ankara 2007, s. 17.

hukuku, spor hukukun sjelerini belirleyen, bu süjelerin hak ve yükümlülükleri ile aralarındaki ilişkileri düzenleyen bir hukuk dalıdır.

B. SPOR HUKUKUNUN NİTELİĞİ

Spor hukuku, spor hakkının dayanağını Anayasa'dan (m.17, m.59) alması nedeniyle Anayasa Hukukunun, Avrupa Birliği ile imzalanan sözleşmeler gereği Avrupa Birliği Hukukunun, spor hakkının temel insan haklarından sayılması ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararlarına yansması bakımından insan hakları hukukunun, sportif örgütlerin yapılanması ve faaliyetleri bakımından ticaret hukukunun, sporun içerdiği rekabet ortamı ve hak ihlalleri bakımından rekabet hukukunun, uyuşmazlıkların üzümünde alternatif uyuşmazlık zm yollarına olanak tanınması bakımından tahkim hukukunun, kamu kurumlarının spor hukukunun sjelerinden olması ve kamu otoritelerine yüklenen görevler ve tanınan yetkiler bakımından idare hukukunun, sportif faaliyetler sırasında bazı hareketlerin yasaklanması ve cezai yaptırıma bağlanması nedeniyle ceza hukukunun, sportif faaliyette bulunan süjelerin kişilikleri ve kişilere tanınan haklar bakımından medeni hukukun, sportif karşılaşmalardan doğan hukuki sorumluluk bakımından ise borçlar hukukunun alanına girmektedir. Bu bakımdan spor hukukunu "karma bir hukuk dalı " olarak nitelendirmek yanlış olmaz⁷.

Vieweg, spor hukukunu, spor ve realitenin birbirleriyle etkileşimde bulunduğu, yeni, disiplinler arası ve karşılaştırmalı hukuk bakış açısının hakim olduğu bir hukuk dalı olarak niteler⁸. Ona göre spor hukukunun diğer hukuk dallarından ayırıcı bazı özellikleri vardır. Bunlar; spor hukukunun kendi kendini düzenleyen bir sisteminin oluşu(zellikle federasyonların kendi kurallarını koymas ve uygulaması), çift yapılı oluşu(federasyon kuralları ile ulusal ve uluslar arası kuralların birlikte uygulanması), uluslar arası oluşu, çok etkililiği (doğrudan veya dolaylı olarak birçok kişi veya kuruluşu ilgilendirmesi) ve birden çok hukukun konusu olmakla disiplinler üstü bir anlayışı gerekli kılan bir kesişme alanına konu olmasıdır⁹.

⁷ Ertaş/ Petek, s. 37-38; ağlayan, s. 19.

⁸ Vieweg, Klaus: "Spor Hukukunun Büyüsü",İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, Yıl 2010, s. 15.

⁹ Vieweg, s.16-18.

II. SPORDA ŞİDDET VE DÜZENSİZLİK

A. GENEL OLARAK

Sözlük anlamı, “karşı görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma” olan “şiddet” kavramı, toplumun esenliğini (toplumsal barışı) ve düzenini bozan, beden gücünün kötüye kullanılması, silahlı etkinlikler ve aşırı bir saldırganlık özelliği taşıyan ilişkilerle belirginleşen edimlerin tümü; kaba kuvvet, ortalığa korku ve yılgı salmak, çevredekileri sindirmek için yapılan her türden silahlı ya da silahsız eylemleri ifade etmektedir¹⁰. “Düzensizlik” ise “tertipsizlik, intizamsızlık, nizamsızlık” anlamına gelmektedir. Özellikle İngiltere’de spordaki şiddet olayları holiganizm olarak adlandırılmıştır. Aslında “dügün ve eğlence yerlerine giderek buralarda aşırı gürlütü ve olay çıkaran kimseler”i ifade eden bu terim spor alanında, “spor müsabakalarında olay çıkaran taşkın ve gözü kara kimseler”i anlatmak için kullanılır olmuştur¹¹. En fazla şiddetin yaşandığı spor dalı ise şüphesiz futbol olmuştur. Futboldaki şiddet ve holigan davranışların sonuçları ve özellikle 29 Mayıs 1985 tarihinde yaşanan Heysel stadı faciasının 39 ölü ve 600 yaralı ile sonuçlanması ile spordaki şiddet eylemlerinin önlenmesi konusundaki çalışmalar başlamıştır. Bu bağlamda uluslararası ve ulusal hukuklarda çeşitli düzenlemeler yapılmış, bu eylemlerin önlenmesi için çeşitli yaptırımlar ve yükümlülükler öngörülmüştür.

B. SPORDA ŞİDDET VE DÜZENSİZLİĞİN ÖNLENMESİNE YÖNELİK DÜZENLEMELER

Avrupa’da, sporda şiddet ve düzensizlik eylemlerinin en fazla görüldüğü ve zarara neden olduğu dal olan futbolda, şiddet ve holiganizme karşı uzun soluklu kampanyalar başlatılmıştır. “Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi” bunun en somut örneğidir. Sözleşmeyi onaylayan devletler, kendi aralarında sportif faaliyetlerdeki şiddeti önlemeyi, şiddeti ve seyirci taşkınlıklarını kontrol altına almak için işbirliğini üstlenmişlerdir¹². Söz konusu Avrupa Sözleşmesinin 8. maddesine göre kurulmuş Daimi Komite tarafından Tavsiye Kararları kabul edilerek üye ülkelere bildirilmektedir. Bu tavsiye kararları sadece

¹⁰ Yurtcan, Erdener: “Ulusal ve Uluslar arası Boyutta Şiddet”, Sporda Şiddet ve Fanatizm, İstanbul 2002, s. 304

¹¹ Donay, Süheyl: Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi ve Şike ve Teşvik Primi, İstanbul 2011, s.23.

¹² Duthie, s. 328.

Avrupa’da değil dünyanın birçok ülkesinde uygulanmaktadır. Sözleşme ve Daimi Komite kararlarında öngörülen önlemleri Özyavuz, şöyle gruplandırmaktadır: Spor güvenliği ile ilgili koordinasyonun sağlanması, sözleşme temelinde ulusal hukuki mevzuatın oluşturulması, polis tarafından alınacak güvenlik önlemleri, statların yapısal ve teknik konularıyla ilgili önlemler, seyirci yönetimi ve karşılaşmayla ilgili önlemler, sosyal ve eğitsel önlemler ile uluslar arası işbirliği ve koordinasyonun sağlanması¹³. Daimi Komitenin bir diğer etkinliği ise sporda şiddetin önlenmesi konusunda hazırladığı el kitaplarıdır. Komitenin 1999 yılında hazırladığı el kitabı özellikle futbolda şiddetin önlenmesine yönelik kullanılacak polisiye tedbirler ve bilgi alışverişinin önemine vurgu yapmakta olup bu kitap 2002 yılında güncellenerek üye devletlerin kullanımına sunulmuştur¹⁴⁻¹⁵.

Strasbourg’da 25.9.1986 tarihinde imzalanan “Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi” Türkiye tarafından 3608 sayılı yasa¹⁶ ile uygun bulunarak iç hukuk kuralı haline gelmiştir.

Hukukumuzda konunun özel yasa ile düzenlendiği görülmektedir. Bu yasalar şunlardır:

1. Eski 5149 Sayılı Yasa

“Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi” gereği Türkiye de ulusal mevzuatını oluşturmuş, bu bağlamda “Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair”, 28.04.2004 tarihli ve 5149 sayılı yasa¹⁷ ile tüm spor faaliyetlerinde meydana gelebilecek şiddet ve düzensizliklerin önlenmesi amaçlanmıştır. Bu yasa 5340 sayılı¹⁸ ve 5728 sayılı yasa¹⁹ ile iki kez değişikliğe

¹³ Özyavuz, Mesut: “Avrupa Konseyi Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi”, Spor Hukuku Tezleri, Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul 2007, s. 852-855.

¹⁴ Duthie, s.328.

¹⁵ Bu el kitabı hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız: Korkmaz, Saim: “Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi Daimi Komitesi’nin(Avrupa Konseyi Şiddetin Önlenmesi Çalışma Grubu) “Sporla Şiddetin Önlenmesi El Kitabı” Projesi ile Türkiye”deki Yansımaları”, Spor Hukuku Tezleri, Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul 2007, s. 329-368.

¹⁶ RG. : 26.01.1990, S. 20414.

¹⁷ . : 07.05.2004, S.25455.

¹⁸ RG. : 05.05.2005, S. 25806.

uğratarak günün koşullarına uyumlu hale getirilmeye çalışılmıştır. Bu yasanın uygulanacağı alanlar, spor müsabakalarının yapıldığı alanlar ile bunların eklenti ve çevresindeki alanlardır. Yasanın zaman bakımından kapsamında ise, müsabaka öncesi, müsabaka sırası ve müsabaka sonrasındaki eylemler yer almaktadır. Yasanın 4-6. maddelerinde spor alanlarının düzenlenmesi, saha ve müsabaka güvenliğinin sağlanmasına ilişkin hükümlere ve ev sahibi kulüp, spor kuruluşları, kolluk makamları ve kolluk görevlilerinin alması gereken tedbirlere yer verilmiştir. Spor alanlarında şiddet ve düzensizliği önlemede sorumlular ve sorumlulukları ise yasanın 7-10. maddelerinde düzenlenmiştir. Yasanın 18-25. maddelerinde ceza hükümlerine yer verilmiş olup bunlar genel olarak idari para cezaları niteliğinde cezalardır. Yasanın hukuki(özel hukuk) sorumluluğa ilişkin düzenleme içeren maddesi ise, 24. maddesidir. Buna göre, fiilleri ile müsabakanın yapıldığı spor alanının zarara uğramasına sebep olan taraftarın mensubu bulunduğu kulüp, zararları tazmin ile yükümlüdür.

2. Yeni 6222 Sayılı Yasa

Yeni 6222 sayılı “Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun” un ²⁰ yürürlüğe girmesi ile 5149 sayılı yasa yürürlükten kalkmıştır.

123

İki yasa arasındaki farklar ise genel hatları ile şunlardır: 5149 sayılı yasanın uygulama alanı, spor müsabakalarının yapıldığı alanlar ile bunların eklenti ve çevresindeki alanlar olup taraftarların sürekli veya geçici olarak gruplar halinde buldukları yer ve mekanlar ile müsabakanın yapılacağı yere gidiş ve geliş güzergahlarını kapsamamaktadır. Oysa, spor müsabakalarında şiddet ve düzensizlikler, sadece müsabaka alanı içerisinde değil, müsabaka alanı dışında taraftarların cadde ve meydanlarda toplu halde buldukları yerler ile müsabakalara gidiş ve geliş güzergahlarında da gerçekleşebilmektedir. Bu nedenle 6222 sayılı yasanın kapsamı, bu alanları da içine alacak şekilde genişletilmiştir.

6222 sayılı yasanın getirdiği yeniliklerden biri de şike ve teşvik primi fiilleridir. 5149 sayılı yasada şike ve teşvik primi fiilleri suç olarak tanımlanmadığı gibi ceza yasalarında da bu fiiller özel olarak düzenlenmemiştir. Bu yasa ile şike ve teşvik primi fiilleri suç olarak

¹⁹ RG. : 08.02.2008, S. 26781.

²⁰ RG. : 14.04. 2011, S. 27905.

düzenlenmiş ve ayrıca bu suçlarla etkin mücadele açısından Ceza Muhakemesi Kanunu'nda düzenlenen iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması maddesinin de uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Müsabakada teknik donanımların kurulması gerektiği; taraftar temsilcilerinin güvenlik güçlerine yardımcı olmaları gerektiği; müsabakada görev yapan diğer kişilere karşı söz veya hareketlerle aşağılayıcı tahrik ve taciz edici kötü söz niteliğindeki slogan atılması ve çirkin tezahüratta bulunulmasının yasak olduğu, 5149 sayılı yasa düzenlenmiş fakat bunlara aykırı davranışlara ceza öngörülmediğinden yasanın bu hükümleri uygulama kabiliyeti bulamamıştır. Yeni yasa ile yasaklanan eylemlerin cezaları açıkça düzenlenerek yasanın etkin uygulanabilirliği amaçlanmıştır.

Konusu suç teşkil eden fiillerin ihtisaslaşmış ceza mahkemelerince yargılanmasının öngörülmesi de diğer bir yeniliktir.

Eski 5149 sayılı yasadaki spor müsabakalarını seyirden men cezasının uygulanmasına yönelik yasaklı kişinin müsabakanın başlamasından iki saat önce bulunduğu yerin karakoluna giderek müsabaka sonuna kadar beklemesine ilişkin hükmün Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi nedeniyle müsabakadan men cezasının uygulanabilirliği ortadan kalkmıştır²¹. Yeni yasa ile Anayasa Mahkemesinin iptal kararı da göz önünde bulundurularak seyirden yasaklanma cezası Anayasa'ya uygun olarak yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca 6222 sayılı yasa ile uluslararası sözleşmelerde belirtilen ve güncel olarak spor alanında gelişmiş ülkelerin düzenlemelerinde bulunan, kişinin yurtdışındaki spor müsabakalarına izleyici olarak katılmasını engellemeye yönelik pasaportunun ve seyahat belgesinin teslimi, seyirden yasaklanma cezası alan kişilerin karakola giderek imza atma yükümlülüğü ve kulüpler için kulüp polislerinin görevlendirilmesi gibi yeni düzenlemelere yer verilmiştir.

Yeni yasa, hürriyeti bağlayıcı cezayı, temel ceza olarak getirmiştir. Ancak cezaların miktarı oldukça yüksek tutulmuştur. Nitekim 6222 sayılı yasa 6259 sayılı yasa²² ile yapılan değişikliklerle cezalarda indirimle gidilmiştir.

²¹ " Hangi spor dalında ve hangi kategoride olduğuna ilişkin hüküm taşımaması nedeniyle "kurallarda belirlilik ve öngörülebilirlik" ve "ölçülülük" ilkelerine aykırı olduğu ve bu nedenle hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmadığı" ve "....İdare, kişi hürriyetini kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz...." gerekçeleriyle 05.01.2006 tarih, 55/4 sayılı iptal kararı verilmiştir.(RG. : 07.01.2006, S. 26046).

²² RG. : 15.12.2011, S.28143.

III. SPORDA ŞİDDET VE DÜZENSİZLİK SAYILAN EYLEMLERLE VERİLEN ZARARLARDAN SORUMLULUK

A. GENEL OLARAK

Sporda şiddet ve düzensizlik olarak adlandırılan eylemlerin ya sporcu ve hakemler gibi resmi görevlilere ya rakip takımın taraftarları gibi seyircilere ya da stat dışına taşarak taraftarlar ile cadde, dükkan, araç gibi kişi veya şeylere yöneldiği görülmektedir²³. Bu eylemler nedeniyle kişilere olduğu kadar eşyalara da zarar verilmektedir. Eşyaya verilen zararlar, spor alanlarına ve buradaki eşyalara yönelik olabileceği gibi, sporcu hakem veya taraftarlara ait eşyalara yönelik de olabilir. Bu eylemler ile kişilerin maddi kişilik değerlerinden olan yaşamları, sağlıkları ve bedensel bütünlüklerine zarar verilebileceği gibi bunlar dışında maddi olmayan şeref, haysiyet gibi kişilik değerlerine de zarar verilebilir.

B. EŞYAYA VERİLEN ZARARLAR VE SORUMLULUK

1. Spor alanlarına ve spor alanlarındaki eşyalara verilen zararlar

Sporda şiddet ve düzensizlik sayılan eylemler nedeniyle malvarlığına dahil olan eşyalara yönelik zararların meydana gelmesi mümkündür. Bunun tipik örneği, spor alanlarına ve spor alanlarındaki eşyalara verilen zararlardır. Müsabaka alanlarındaki koltukların sökülmesi, tel örgülerin parçalanması, lavaboların kırılması, reklam panolarının sökülmesi bu tip zararlardandır.

Zarar verici olay 14.04.2011 tarihinden önce gerçekleşmiş ise 5149 sayılı yasa, daha sonra gerçekleşmiş ise 6222 sayılı yasa uygulanacağından tazmin sorumluluğu bakımından her iki yasadaki düzenlemelere ve yargı kararlarına yer vermek gerekmiştir.

5149 sayılı yasadaki tazmin sorumluluğuna ilişkin düzenlemenin sadece tek maddede bulunduğu ve spor alanlarına verilen zararları kapsadığı dikkati çekmektedir. Yasanın 24. maddesinde, “spor kulüpleri müsabakanın yapıldığı spor alanının zarara uğramaması için her türlü önlemi almakla yükümlü olup meydana gelecek gerçek zararlar, zarara sebebiyet veren taraftarların mensubu buldukları kulüpten tazmin edilir” hükmü yer almaktadır. Spor müsabakalarının gerçekleştirilmesine

²³ “ Spor Kulüplerinin Sorunları ile Sporda Şiddet Sorununun Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla” 01.12.2010 tarihli TBMM Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, s.88.

elverişli müsabaka alanları ile seyircilere ait seyir alanları, sporculara ait soyunma odası ve diğer spor yapmaya elverişli alanlar ile bunların eklenti ve çevresi, spor alanlarıdır. Buradaki düzenleme ile zarar veren eylemi gerçekleştiren taraftarın bağlı bulunduğu spor kulübüne, yasa ile kusursuz sorumluluğa bağlı tazmin yükümlülüğü yüklenmektedir. Yükümlülüğün dayanağını ise, spor alanlarının zarara uğramaması için spor kulüplerine her türlü önlemi alma konusunda anılan yasa ve buna bağlı yönetmelikte yüklenen özen yükümlülüğüdür. Yasanın lafzî yorumundan, zararın oluşmaması için her türlü önlemi aldığı ispat etmedikçe kulübün sorumlu olacağı sonucu çıkmaktadır. Zarar veren taraftarın da, haksız fiili ile zarar vermesi nedeniyle genel hükümler gereği sorumlu olacağı açıktır. Yasada teselsüle ilişkin açık bir düzenleme yoksa da, haksız fiil faili ile kulübün müteselsilen sorumlu olacakları ve zararı tazmin eden kulübün daha sonra zarar verene rücu edebileceği sonucuna sorumluluk hukukunun genel prensiplerine göre varılmaktadır.

Yargıtay 4. HD. Samsun ilinde oynanan bir futbol karşılaşmasında, davacı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'ne ait stadyuma, Samsun Spor Kulübü taraftarlarınca verilen zararın tazmini için açılan davanın reddi kararını, somut olayın gerçekleştiği tarihte 5149 sayılı yasanın 24/2. maddesinin yürürlükte olması ve bu madde gereği zararın davalı kulüpten tazmin edilmesi gerektiği gerekçesiyle bozmuştur²⁴.

Yukarıdaki tazmine ilişkin düzenlemenin 6222 sayılı yasanın 17. maddesinde de benimsendiği görülmektedir. Ancak 6222 sayılı yasada müsabaka alanı ile spor alanının birbirinden ayrıldığı, spor alanlarının yanı sıra spor alanlarındaki eşyalara verilen zararları da kapsadığı anlaşılmaktadır. Spor alanı ve müsabaka alanı kamuya tahsis edilmiş alanları belirtmektedir²⁵. Spor alanlarındaki eşyaların kişilere ait eşyaları mı yoksa spor alanlarında bulunan, bu alanlara ait eşyaları mı kapsadığı yasa metninde açıkça belirtilmemişse de, maddenin ilk fıkrasında bu eşyaların ceza hukuku bağlamında kamu malı sayılacağına dair düzenleme, bu eşyaların spor alanlarına bağlı eşyalar olduğunu göstermektedir. 6222 sayılı yasadaki spor alanı kavramı, önceki düzenlemede olduğu gibi spor müsabakalarının veya antrenmanların gerçekleştirildiği alanlar ile seyircilere ait seyir alanları, sporculara ait soyunma odasının yanı sıra bu yasanın uygulanması kapsamında spor yapmaya elverişli alanları da kapsamaktadır. Yasanın 17/2. maddesinde,

²⁴ 4.HD. 24.03.2010, 7479/3305 (UYAP).

²⁵ Donay, s. 46.

hem haksız fiil faillerinin hem de onların taraftarı oldukları kulübün, meydana gelen zararlardan müteselsilen sorumlu olduğu hükmüne yer verilmiştir. Yine aynı maddede, zararı gidermesi halinde kulübün haksız fiil faili olan taraftarlara rücu hakkı düzenlenmiştir. Buradaki taraftar kavramını geniş yorumlamak yani sadece kulübü destekleyenleri değil kulüp mensupları vb. kişileri de kapsadığını kabul etmek gerekir²⁶. Maddede, spor alanlarına ve buradaki eşyalara verilen zararlardan, sebep gösterilmeden kulübün sorumlu olacağı belirtilmekle, sorumluluğun kusura dayanmayan bir sorumluluk olduğu anlaşılmaktadır. Yasadaki kusursuz sorumluluğa ilişkin tek düzenleme de kanaatimizce bu maddedir. Ancak bu kusursuz sorumluluğun niteliğinin ne olduğu açıklanmamıştır. Kusursuz sorumluluk hallerinde ya başka kişilerin eylemlerinden sorumluluk ya da sahip olunan bazı varlıklar nedeniyle sorumluluk söz konusu olur²⁷. Hukukumuzda kusursuz sorumluluk halleri olağan sebep sorumluluğu ve tehlike sorumluluğudur. Olağan sebep sorumluluğu adam çalıştırmanın (BK.55-TBK.66), hayvan bulduranın (Bk.56-TBK.67), yapı malikinin (BK.58-TBK.69), hakkaniyet (BK.54-TBK.65), ev başkanının sorumluluğudur(TMK.369). Bunlarda sorumluluğun kaynağı özen yükümlülüğünün ihlali veya hakkaniyet düşüncesidir²⁸. Diğer kusursuz sorumluluk tipi olan tehlike sorumluluğu ise kanunlarda özel olarak düzenlenmiştir. Ancak Türk Borçlar Kanunu ile tehlike sorumluluğu genel bir düzenleme ile 71. maddede hüküm altına alınmıştır. Buna göre genel tehlike sorumluluğundan bahsedebilmek için zararın önemli ölçüde tehlike arzeden bir işletmenin faaliyetinden doğması gerekir. Önemli ölçüde tehlike arzeden işletme ise azami ölçüde özen gösterilmesine rağmen sıkça ve ağır zararlar doğurmaya elverişli olmalıdır²⁹. Kulüplerin sorumluluğu tipik tehlike sorumluluğundaki zararın sıkça gerçekleşme ve ağır olması unsurlarına uymadığından burada tehlike sorumluluğundan söz edilemez³⁰. Yasanın tümü incelendiğinde de özel bir tehlike

²⁶ Donay, s. 75.

²⁷ Kılıçoğlu, Ahmet M.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler(Genişletilmiş 15. Bası)(Borçlar), Ankara 2012, (Borçlar), s. 306.

²⁸ Kılıçoğlu(Borçlar), s. 310; Hatemi, Hüseyin/ Gökyayla, Emre: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, İstanbul 2011, s. 141..

²⁹ Petek, Hasan: "Taraftarları Sebebiyle Federasyonların ve Kulüplerin Sorumluluğu; Taraftar Hangi Tarafata?", Terazi Kasım 2007, s.134; Kılıçoğlu(Borçlar), s. 358; Hatemi/ Gökyayla, s. 141.

³⁰ Bakınız: Ertaş/Petek, s. 288.

sorumluluğuna ilişkin düzenlemeye yer verilmemiştir³¹. Bazı yazarlar, taraftarlar yönünden spor kulüplerinin sorumluluğunun ev başkanının sorumluluğunu çağrıştırdığını belirtmekteyseler de³² kanaatimizce kulüple seyirci arasında sağlık, eğitim vb. amaçlı bir sözleşme ilişkisi kurulduğu kabul edilse bile, maçı izlemekten ibaret olan eylemin eğitim, denetim ve talimat vermek bakımından yeteri kadar uzun süreli bir ilişki olmaması nedeniyle kulübün ev başkanı olarak sorumluluğundan söz edilemez. Kanaatimizce yasa koyucu burada olağan sebep sorumluluğuna ilişkin bir kusursuz sorumluluk durumunu öngörmüştür. Yine madde metninden anlaşıldığı kadarıyla kurtuluş kanıtı da öngörülmemiştir.

2. Hakem, Sporcu Ve Taraftarların Eşyalarına Verilen Zararlar

Gerek 5149 gerek 6222 sayılı yasada, hakem, sporcu ve taraftarların eşyalarına verilen zararlardan kimin sorumlu olacağına dair açık hüküm yer almamaktadır. Bu nedenle yasadaki yükümlülüklerden yararlanılmak ve genel hükümlere yani haksız fiil hükümlerine başvurmak suretiyle sorumluluğun belirlenmesi gerekecektir. 5149 sayılı yasanın 4. maddesinde spor alanlarında sağlık ve güvenlikle ilgili her türlü düzenlemeyi yapmak görevinin ev sahibi kulübe ait olduğu belirtilmiştir. Buradaki güvenliği can ve mal güvenliği olarak algılamak yanlış olmaz. Yasanın 5. maddesinde spor kulüplerinin saha güvenliğine ilişkin ve spor alanının iç güvenliğini sağlamaya yönelik yükümlülükler, müsabaka güvenliğine ilişkin 6. maddesinde saha içi ve tribünlerdeki güvenliğin sağlanması ve 7. maddede ise müsabakanın yapılacağı yerde taraftarlar arasındaki temasın önlenmesi konusunda ev sahibi kulübün yükümlülüklerine yer verilmiştir. Bu düzenlemelere aykırı davranan ev sahibi spor kulübünün eylemi ile arbede çıkması, taraftarların sahaya ve diğer taraftarların kısmına geçerek hakem,sporcu veya taraftarların forma, gözlük, saat, giysi vb. eşyalarına zarar vermesi durumunda öncelikle BK. 41. maddesi gereğince zarar verenler ve gerekli önlemleri almayarak olaya zemin hazırlayan ev sahibi spor kulübü sorumlu olacaktır. Bu gibi durumlarda federasyonların da 5149 sayılı yasanın 8. maddesi gereğince sorumluluğu söz konusu olabilir. Anılan maddede sporcu ve taraftarların güvenliği için gerekli önlemlerin alınması, denetlenmesi, uluslararası federasyonların talimatlarının uygulamaya

³¹ Futbol karşılaşmalarında taraftarların sebep oldukları taşkınlıklar nedeniyle federasyon ve kulüplerin tehlike sorumluluğuna ilişkin Court of Arbitration of Sport(CAS) kararı için bakınız: Ertaş/Petek, s. 279 vd.

³² Ertaş/ Petek, s. 288; Petek, s. 135.

geçirilmesi ve ek önlemler aldırılması konusunda koordinasyonu sağlamada federasyonlara yetki ve sorumluluk yüklenmiştir. Bu sorumluluğunu yerine getirmeyen federasyon özen yükümlülüğünü ihlal etmiş olmakla kusursuz sorumlu olacaktır. Federasyonların bu yükümlülüğünün ihlali aynı zamanda kusurlu bir davranış olarak karşımıza çıkıyorsa ek kusur nedeniyle sorumluluk da gündeme gelebilecektir.

C. KİŞİYE VERİLEN ZARARLAR VE SORUMLULUK

1. Yaşam, Sağlık ve Bedensel Bütünlüğe Yönelik Kişilik Hakkından Kaynaklanan Zararlardan Sorumluluk

Sporadaki şiddet ve düzensizlik sayılan eylemler sonucu kişinin yaşamını veya sağlığını kaybetmesi veya bedensel bütünlüğünün ihlal edilmesi mümkündür. Spor müsabakalarında sporcuların birbirlerine, sporcuların hakeme, seyircilerin sporculara veya hakemlere veya seyircilerin birbirlerine karşı tokat atma, bıçaklama, madde atma, yumruk atma, silahla yaralama gibi eylemleri bedensel bütünlüğe yönelik haksız eylemlerdir.

a. Sporcuların Birbirlerine Verdikleri Zararlardan Sorumlulukları

Kişinin, tıbbî zorunluluk ve yasada yazan haller dışında beden bütünlüğüne dokunulamayacağı ve rızası dışı bilimsel ve tıbbî deneylere tabi tutulamayacağı bir Anayasal ilkedir (AY. m.17). Oysa pek çok spor dalında sporcuların eylemleri, doğasında şiddet barındırdığından ve rakip olan diğer sporcuya yöneldiğinden bedensel bütünlüğün ihlaline sebep olabilecek durumlar kaçınılmazdır. Çalışmamız sporda şiddet ve düzensizlikten kaynaklanan eylem ve zararlara yönelik olduğundan müsabaka kuralları içinde ve bu kurallar aşılmak suretiyle sporcuların birbirlerine yönelik bedensel bütünlüğü ihlalle sonuçlanan eylemleri inceleme dışı bırakılmıştır. Bu başlıkta incelenecek olan zararlar şiddet ve düzensizlik sayılan eylemler nedeniyle sporcuların birbirlerine verdikleri zararlardır.

Şiddet ve düzensizlik sayılan eylemler nedeniyle verilen zararlara, sporcuların, spor alanlarına sokulması yasak olan maddeleri(ateşli silah, kesici, delici, bereleyici veya delici aletler, patlayıcı, parlayıcı, yanıcı, yakıcı maddeler gibi) kullanmak suretiyle diğer bir sporcuya bedensel zarar vermesi, kasten yaralama ve öldürme halleri örnek verilebilir. Bu eylemler kasıtlı işlenen ve yasak eylemler olduğundan kusurun ve

hukuka aykırılığın varlığı kabul edilmeli, zarar ile eylem arasında uygun illiyet bağının varlığı halinde BK. 45 ve 46.(TBK.53-54) maddeleri gereği maddi zarar tazmin edilmelidir.

Bedensel bütünlüğe veya ölüme neden olan sporcunun ergin olmaması (küçük olması) ve ayırtım gücüne sahip olmaması durumunda hakkaniyet sorumluluğu ilkesine göre BK. 54. maddesi gereğince sorumluluk yoluna gidilebileceği gibi³³, şartları varsa TMK. 369. maddesi gereğince başkanlığı altındaki küçük veya kısıtlının denetim ve gözetim ödevini ihmal eden ev başkanının sorumluluğuna da gidilebilir³⁴. Ev başkanının sorumluluğunun temeli dikkat ve özen eksikliğidir. Sorumluluk için, zarar verenle ev başkanı arasında ev başkanlığı ilişkisi bulunması, ev başkanlığına tabi olan kişinin başkasına zarar vermesi, uygun illiyet bağının bulunması ve ev başkanının kurtuluş kanıtı getirmemesi gerekir. Kurtuluş kanıtı için ev başkanının, durum ve koşulların gerektirdiği dikkatle gözetim görevini yerine getirdiği ve bu dikkat ve özeni gösterse bile zararın meydana gelmesini engelleyemeyeceğini ispatlaması gerekir³⁵. Ev başkanlığı ilişkisi kanuna, sözleşmeye veya örf ve âdete dayanabilir³⁶. Velayet ve vesayet, kanundan doğan ev başkanlığının tipik örneği olup ev başkanının devamlı şekilde gözetim, denetim, emir ve talimatlarına bağlı olarak yaşayan kişilerin verdikleri zararlardan veli veya vasinin sorumluluğu yoluna gidilebilir. Ev başkanlığı sözleşmeden de doğabilir. Çırak, hizmetçi vb. kişiler ile sağlık ve eğitim gibi nedenlerle yapılan sözleşmeler de şirket, dernek veya vakıfların ev başkanı olmalarına neden olabilir³⁷. Küçük sporcuların verdikleri zararlar bakımından ev başkanının veli veya vasi mi yoksa kulüp mü olduğu somut olaya göre değişebilir. Ev başkanlığında sorumluluk için gözetim ve denetimin ortadan kalkmaması ve küçüğü tehlikeli ve zarar verici eylemlerden uzak tutmaya kimin muktedir olduğu önemlidir. Ev başkanını belirlemede diğer bir kriter ise, zaman unsurudur. Ev başkanının emri altındakileri eğitip denetleyebilecek, emir ve talimat verecek kadar süresi olmalıdır³⁸. Devamlı veli veya vasisinin evinde

³³ Borçlar Kanunu 54. Maddesi Yeni Türk Borçlar Kanunu'nda iki ayrı maddede yer almıştır. Buna göre ayırtım gücünü geçici olarak kaybedenlerin sorumluluğu haksız fiil sorumluluğuna ilişkin kısımda ve 59. Maddede, ayırtım gücünden devamlı olarak yoksun olanların sorumluluğu ise kusursuz sorumluluğa ilişkin kısımda ve 65. Maddede düzenlenmiştir.

³⁴ Ertaş/ Petek, s. 417.

³⁵ Kılıçoğlu, (Borçlar), s.335-338; Tandoğan Halûk: Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku (Sorumluluk), Ankara 1981, s. 142 vd.

³⁶ Kılıçoğlu(Borçlar)s. 333; Tandoğan(Sorumluluk), s.143; Hatemi/ Gökyayla, s.143.

³⁷ Kılıçoğlu(Borçlar), s. 335; Tandoğan(Sorumluluk), s. 143.

³⁸ Tandoğan(Sorumluluk), s.145.

yaşayan ve haftanın birkaç saatinde spor kulübüne gidip faaliyet gösteren küçük için veli veya vasisi ev başkanı sayılabilirse de, kulüpte yatılı olarak kalan veya belli bir süreliğine kamp vb. çalışma için evden ayrılarak eğitim amaçlı kulüplerin emir ve talimatlarına uymak zorunda olan küçüğün verdiği zararlar bakımından kulübün ev başkanı olarak sorumluluğu da gündeme gelebilir. Burada somut olayın özelliği, ilişkideki zaman unsuru ve zarar verici davranışlardan uzak tutmaya kimin muktedir olduğu hususları birlikte değerlendirilmelidir. Yargıtay bir futbol maçı sırasında on yedi yaşında olan ve başkasını yaralayan küçük sporcunun eylemi nedeniyle, aile başkanı sıfatıyla baba aleyhine açılan davanın, yerel mahkemece “ babanın aile başkanı(ev başkanı) olarak futbol maçında nezaret yükümlülüğü bulunmadığı” gerekçesiyle reddedilmesi üzerine bu kararı bozmuştur. Bozma kararında, ev başkanının sorumluluğunun dar alana indirildiği, bu sorumluluğun küçüğün yetiştirilmesi halini de içermesi karşısında ev başkanı olan davalı babanın da küçüğün eylemi nedeniyle sorumluluğuna gidilmesi gerektiği vurgulanmıştır³⁹.

Maddi tazminat hakkı doğuran bir diğer sporcu eylemi ise, bizatihi kendisince bir eylemde bulunulmayıp şiddeti teşvik edecek açıklamalarda bulunarak başkalarını (tarafar vb.) harekete geçirerek diğer bir sporcuya bedensel zarar verilmesine veya ölümüne neden olunması halidir. Bu durumda açıklamaları ile şiddet niteliğindeki hareketlere sebep olan sporcu da haksız eylem faili olacağından kusur sorumluluğuna dayalı olarak maddi zararlardan sorumluluğu yoluna gidilmesi doğaldır. Ancak sporcunun şiddeti teşvik eden açıklamalarının diğer kişileri harekete geçirmesi ve zarara konu eylemin gerçekleştiğinin, yani zarar ile şiddeti teşvik eden açıklamalar arasındaki uygun illiyet bağının bulunduğu ispatlanması gerekip bunun ispatının zorluğu gözden kaçırılmamalıdır.

B. SEYİRCİLERİN BİRBİRLERİNE, SPORCULARA, HAKEMLERE VE DİĞER KİŞİLERE VERDİKLERİ ZARARLARDAN SORUMLULUKLARI

Spor müsabakalarında şiddet eylemlerinin büyük bir kısmının seyirci kökenli olduğu bir gerçektir. Bu nedenle şiddetin nedenleri ve alınacak önlemler konusunda psikolojik ve sosyolojik araştırmalar yapıldığı gibi şiddet ve taşkınlıkların önlenmesine yönelik yasal düzenlemeler de yapılmaktadır. Ülkemizde kabul edilen 5149 ve onu ilga eden 6222 sayılı

³⁹ 4. HD. 27.11.2000, 8098/10536(naklen, Ertaş/ Petek, s. 417).

yasa da asıl olarak seyirci kaynaklı şiddet ve düzensizlikler yasal düzenlemeye bağlanmıştır.

Seyircilerin maddi tazminat sorumluluğunu gerektiren eylemlerinden ilki spor alanına sokulması yasak maddeleri kullanmak suretiyle sporcu, hakem veya başka seyirciler ile güvenlik görevlisi vb. diğer kişilerin bedensel bütünlüklerine veya yaşamlarına zarar verilmesidir. Yine spor alanlarında taşkınlık yapılması ve bu bağlamda kasten, yukarıda sayılan kişilerin yaşamlarına veya bedensel bütünlüğüne yönelik eylemlerden maddi zarar doğması da mümkündür. Seyircilerin sorumlu oldukları bir diğer maddi zarar ise, kendi fiilleri ile sayılan kişilere zarar vermeleri değil, şiddete teşvik edici açıklamalarda bulunmaları üzerine bu açıklamanın etkisi ile başkalarının diğer kimselerin yaşamlarına veya bedensel bütünlüğüne yönelik eylemlerine sebep olmaları halidir. Burada da aslında haksız eyleme hareketleri ile bir katılma söz konusu olup şiddete teşvik eylemi ile meydana gelen zarar arasında uygun illiyet bağının kurulması halinde sorumluluk gündeme gelecektir. Seyircilerin sebep oldukları zararlar bakımından en büyük zorluk, bu eylemlerin kalabalık bir kitle önünde cereyan etmesi ve çok kişinin katılımı ile gerçekleşmesi nedeniyle sorumlu kişi veya kişilerin belirlenmesindeki zorluktur.

Zarar veren kişinin ergin ve ayırtım gücüne sahip olmaması durumunda hakkaniyet sorumluluğu ilkesine göre BK.54. maddesi gereğince sorumluluğu yoluna gidilebileceği gibi, şartları varsa TMK. 369. maddesi gereğince başkanlığı altındaki küçüğü denetim ve gözetim ödevini ihmal eden ev başkanının sorumluluğuna da gidilebilir⁴⁰. Burada seyirci olan küçüğün verdiği zararlardan sorumlu olacak ev başkanı kural olarak veli veya vasisidir.

C. SPOR KULÜPLERİNİN SPORCU, SEYİRCİ, HAKEM VE DİĞER KİŞİLERE VERİLEN ZARARLARDAN SORUMLULUKLARI

aa. Genel Olarak Spor Kulüplerinin Sorumluluğu

Spor kulüpleri 6222 sayılı yasaya göre, belirli kurallara göre kurulan, amatör veya profesyonel spor dallarında faaliyette bulunan kuruluşlardır. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik ve Spor Kulübü

⁴⁰ Ertaş/ Petek, s. 288

Yönetmeliği'nin ⁴¹ 4. maddesinde spor kulübü, spor faaliyetlerinde bulunmak amacı ile kurularak Genel Müdürlüğe kayıt ve tescilini yaptıran dernekleri ifade etmektedir. Dernekler yasasının 14. maddesine göre spor kulüpleri dernek biçiminde kurulur ve Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü nezdinde tutulan sicile kayıt ve tescil olurlar. Spor kulüplerinin Dernekler yasasına göre kurulabileceğine dair bir diğer hüküm ise Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 20/1. maddesinde yer almaktadır. Anılan yasa 24. maddesi hükmü gereği “spor kulüpleri, profesyonel takımlarını, Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine göre kuracakları veya kurulmuş olan şirketlere devredebilirler veya profesyonel futbol takımlarına kiraya verebilirler. Bu nitelikte bir takımı devralan şirket aynı zamanda kulüp haline de gelecektir⁴².”

Spor kulüplerine 5149 sayılı yasanın 5/1. maddesi ile müsabaka öncesinden müsabakanın tamamlanıp seyircilerin ve sporcuların tahliyesine kadar geçecek dönem içerisinde, saha güvenliğini sağlamaya yetecek güvenlik elemanını bulundurmamak ve spor alanının iç güvenliğini sağlamak yükümlülüğü getirilmiştir. Bu görevliler saha içi ve tribün güvenliğini sağlamakla ve kapı aramalarını yapmakla görevlidirler. Bu güvenlik görevlilerinin bulundurulmaması veya görevlerini gereği gibi yerine getirmemeleri nedeniyle meydana gelen ölüm veya bedensel zararlar spor kulüplerinin sorumluluğunu gerektirir.

Spor kulüplerine, 6222 sayılı yasanın 5/2. maddesinde güvenliği sağlamak amacı ile il veya ilçe güvenlik kurullarının kendileri ile ilgili aldıkları kararlara uyma yükümlülüğü getirilmiştir. Bu hüküm gereği il veya ilçe güvenlik kurulu, güvenliğin sağlanması için bir kulüpten belli bir önlemi almasını istemişse, kulüplerin bu kararın gereğini yerine getirmesi gerekir. Aksi halde, bu karar gereğinin yerine getirilmemesi ile ölüm veya bedensel zararlar arasında uygun illiyet bağının bulunması halinde kulübün tazmin sorumluluğu kaçınılmazdır.

Spor kulüplerine, profesyonel spor dallarındaki müsabakalara katılmaları ve basketbol en üst ligindeki spor kulüplerinden olmaları kaydıyla, saha güvenliğini sağlama bakımından 6222 sayılı yasanın 6. maddesinde, müsabaka öncesinden müsabakanın tamamlanıp seyirci ve sporcuların tahliyesine kadar geçecek dönemde, saha güvenliğini sağlamaya yetecek

⁴¹ RG. : 08.07.2005, S. 25869.

⁴² Çağlayan, s. 80.

sayıda özel güvenlik görevlisi bulundurma ve spor alanının iç güvenliğini sağlama yükümlülüğü yüklenmiştir. Bu özel güvenlik görevlileri, 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'da belirtilen görev ve yetkilere haiz olup, müsabaka güvenliği açısından bunların sayısını ve görev alacakları yerleri belirlemek il veya ilçe spor güvenlik kurullarına aittir.

bb. Ev Sahibi Kulübün Sorumluluğu

Mülga 5149 sayılı yasanın 4. maddesine göre spor alanlarında sağlık ve güvenlikle ilgili her türlü düzenlemeyi yapmak görevi ev sahibi kulübe aittir. Sağlık konusunda önce sporcu ve seyircinin sağlığı açısından bir hekimin ve yeterince sağlık personelinin bulundurulması zorunludur. Bunun yanı sıra ambulans, yangın söndürme aletleri vb. ekipmanların da bulundurulması gerekir⁴³. Türkiye Futbol Federasyonu tarafından Haziran 2009 tarihinde düzenlenen "Sağlık Ekiplerinin yapıları ve İşleyişleri" Talimatının 5. maddesinde profesyonel kulüplerden en üst iki profesyonel ligde mücadele eden kulüpler için Kulüp sağlık kurulu oluşturmak zorunluluğu getirmiştir. Bunlar oynadıkları özel ve resmi tüm müsabakalarda, yedek kulübesinde görevli lisanslı bir adet takım doktoru ile lisanslı bir takım fizyoterapisti veya lisanslı bir takım masörü bulundurmak ve kulüp sağlık ekibi çalışanı olmayan kişileri, müsabaka izleme listesine doktor, fizyoterapist ve masör olarak yazmamak ile yükümlüdürler. Bu yükümlülük her iki kulüp için de geçerli olduğu için, en üst iki profesyonel lig müsabakalarında doktor bulunması sorunu kendiliğinden çözümlenmiş olmaktadır⁴⁴. Ev sahibi spor kulüplerinin sağlıkla ilgili bu önlemleri almaması ve bu nedenle sporcu veya seyircilerin bedensel bütünlüğü ve sağlığına yönelik zararların meydana gelmesi durumunda ev sahibi spor kulübü uğranılan zararlardan sorumlu olacaktır. Ev sahibi spor kulüplerine getirilen bir diğer yükümlülük ise, müsabaka alanı ile seyircilerin arasındaki engellerin konulmasıdır. Yasanın 7. maddesinde, müsabakanın yapılacağı yerde, taraftarlar arasındaki temasın önlenmesi konusunda ev sahibi kulübün yükümlülüklerine yer verilmiştir. Bu düzenlemelere aykırı davranan ev sahibi spor kulübünün eylemi ile arbede çıkması, taraftarların sahaya ve diğer taraftarların kısmına geçerek hakem, sporcu veya taraftarları öldürmeleri ve bedensel zararlar vermeleri halinde meydana gelen zararlar nedeniyle ev sahibi spor kulübü aleyhine tazminat davası

⁴³ Donay, s. 50.

⁴⁴ Donay, s. 50-51.

açılacaktır. Kulüplerin sorumluluğu, bazı Yargıtay kararlarına da konu olmuştur. Beşiktaş- Çaykur Rizespor takımları arasında oynanan futbol maçı sırasında bıçaklanan kişinin babası tarafından ev sahibi takım ve Türkiye Futbol Federasyonu Başkanlığı aleyhine açılan davada, tribünlerin aşırı derecede dolu olması nedeniyle ambulansın geçebileceği yer olmadığından yaralı kişiye anında müdahale edilemediği ve yaralının kan kaybından öldüğü, maçı izlemeye gelenlerin yeterince aranmadığı, tribün turnikelerinin çalışmadığı, tribünlere kapasitenin üzerinde taraftarın numarasız biletle alındığı, koltuklar dışında merdivenlerde bile seyircilerin oturtulduğu, bu durumun görevlilerce denetlenmediği, stadın kapı otomat ve kamera sistemlerinin UEFA ölçütlerine uygun hale getirilmediği belirtilerek maddi ve manevi tazminat istenmiştir. Yerel mahkeme, olayda haksız fiili gerçekleştiren dava dışı seyircinin sorumlu olduğu ve fakat davalı ev sahibi kulüp ile federasyonun sorumlu olmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir. Yargıtay bu kararı, somut olayda dava dışı F.S. isimli kişinin ayakkabısı içinde bıçak saklayarak maça girdiği, bu kişinin içinde bulunduğu grupla başka bir grubun omuzlarının çarpması nedeniyle aralarında kavga çıktığı ve adı geçen kişinin davacının oğlunu bıçakla yaralayarak kaçtığı, yaralının kaldırıldığı hastanede kurtarılamayarak öldüğüne vurgu yaparak 5149 sayılı yasanın 4, 5, 6, 7 ve 8. maddelerine göre davalı ev sahibi kulüp ile federasyonun sorumlu olduğu gerekçesiyle bozmuştur⁴⁵. Yine aynı dairece, Sakaryaspor- Kocaelispor 2. Lig Futbol maçı sırasında Sakaryaspor'a ayrılan kale arkası açık tribünde maçı izlerken diğer takım taraftarlarının duvarlardaki sıvaları söküp, lavabolara zarar verip, koltukları kırıp kavga çıkarmaları ve taş atarak davacının gözünden yaralanması olayında, ev sahibi kulüp ile Türkiye Futbol Federasyonu aleyhine açılan davada, yerel mahkemece ev sahibi takımın sorumluluğuna hüküm verilmesini haklı bulmuştur⁴⁶. Burada kulüp bakımından sorumluluğun temeli, yasada kulübe verilen görevlerin ihmaline, yani kusur sorumluluğuna dayanmaktadır. Yeni 6222 sayılı yasada ev sahibi spor kulüplerinin spor alanlarında sağlık ve güvenliğe yönelik olarak alacağı önlemler yasanın 5. maddesinde ayrıntılı olarak sayılmıştır. Yasanın 5/1-a maddesinde, 5149 sayılı yasaya paralel olarak spor alanlarında sağlık ve güvenliğe ilişkin önlemlerin ev sahibi spor kulübünce alınacağı belirtilmiştir. Ayrıca 6/2. Maddede seyirci sağlığını ve emniyetini ilgilendiren konularda çalıştırılmak üzere kulüp görevlileri

⁴⁵ 4. HD. 20.02.2009, 6590/2462(UYAP).

⁴⁶ 4.HD. 11.11.2010, 13327/11748(UYAP).

bulundurulacağı hükmüne de yer verilmiştir. Alınabilecek önlemler ve çalıştırılacak kişiler konusunda yukarıda 5149 sayılı yasa hakkındaki açıklamalar burada da geçerlidir. Yine müsabakaların yapıldığı yerde konuk takım seyircilerine bağımsız bir yer ayırmak ve taraftarlar arasında temas olmamasını sağlayacak ilgili federasyon veya uluslararası federasyonları tarafından belirlenen önlemleri almak ev sahibi kulübe aittir. Bu düzenlemelere aykırı hareket eden ev sahibi kulüp, meydana gelen zararlar eylemi arasında uygun illiyet bağının varlığının ispatlanması halinde meydana gelecek zarardan sorumlu olacaktır. Müsabaka güvenliği ile ilgili olarak il ve ilçe güvenlik kurullarından alınacak kararların yerine getirilmesi konusunda da gerek ev sahibi gerek diğer kulüplere yükümlülük getirilmiş olup bu yükümlülüğü yerine getirmeyen ve bu nedenle ölüme veya bedensel bütünlüğe yönelik zararlar neden olan kulüplerin de zararlardan sorumluluğu kaçınılmazdır. Zira burada kulüplere yasa ile müsabaka güvenliği ile ilgili olarak il ve ilçe güvenlik kurulları tarafından alınacak kararlara uyma, bir yükümlülük olarak yüklenmiştir. Bu yükümlülüğe uyulmaması kulüp açısından hukuka aykırı ve kusurlu bir eylem olduğundan zarar ve illiyet unsurlarının da varlığı halinde kusuru ile meydana gelen zararlardan sorumlu olacaktır.

136

Müsabaka alanına alınacak seyircilerin kapasitenin üzerinde olmaması ve biletle seyirci alınması da ev sahibi kulübe yüklenen yükümlülüklerdendir. Ev sahibi olmayan müsabakalarda ise bu yükümlülük müsabakaya katılan her iki kulübe de ait olacaktır. Bu nedenle kapasite üzerinde seyirci alınması nedeniyle tirübünlerin çökmesi, zamanında yaralı veya fenalaşan kişilere müdahale edilememesi gibi nedenlerle ölüm veya bedensel zararlar meydana gelmesi gibi durumlarda ev sahibi kulüp veya her iki kulübün zarardan sorumluluğu gündeme gelebilecektir. Yukarıda sayılan kusurlu eylemler nedeniyle sorumluluk yanında, müsabaka alanındaki bina ve diğer yapıların, yapımındaki bozukluktan veya bakımındaki eksiklikten doğan zararlar bakımından BK. 58. maddesi gereğince bu bina ve diğer yapı eseri sahibinin kulüp olması halinde kulübün kusursuz sorumluluğunu da gidilebilir. Burada sorumluluk için bina veya diğer yapı eserinin bulunması⁴⁷, zarara yapım bozukluğu ve bakım eksikliğinin neden olması⁴⁸, uygun illiyet bağının bulunması gerekir⁴⁹. Sorumlu olan bina ya

⁴⁷ Kılıçoğlu(Borçlar), s. 340 vd.

⁴⁸ Kılıçoğlu(Borçlar), s. 345.

⁴⁹ Kılıçoğlu(Borçlar), s. 347; Hatemi/ Gökyayla, s.148.

da diğer yapı eserinin malikidir. Yeni Türk Borçlar Kanunu, 69. maddesi ile sorumlu olanları genişletmiş ve yapı maliki yanında, intifa ya da oturma hakkı sahibinin de binanın bakımındaki eksikliklerden doğan zararlar bakımından sorumluluğunu düzenlemiştir.

Spor alanlarında saha güvenliğinin sağlanması ve 5149 sayılı yasaya aykırı davranışların tespiti amacıyla spor alanlarının durumuna uygun olarak teknik donanımı kurmak görevi 1., 2.ve 3.Futbol Ligi dışındaki branşlarda spor tesisinin mülkiyetine veya kullanımına sahip olan kulübe aittir. Bu teknik donanımın sağlanmaması tek başına hukuki sorumluluğu gerektirmezse de, bu donanımın kurulmaması nedeniyle zararın oluştuğunun ve zararlar bu eksiklik arasındaki illiyet bağının ispatlanması şartıyla tazmin yükümlülüğü doğabilir.

Spor kulüplerine futbolda en üst lig ile bir altındaki ligde, basketbol, voleybol ve hentbolda ise en üst ligde bulunan kulüpler bakımından, kendi kullanımlarındaki spor alanlarında güvenliğin sağlanması ve 6222 sayılı yasaya aykırı davranışların tespiti amacıyla gerekli teknik donanımı kurma yükümlülüğü yasanın 5/6. madde ile yüklenmiştir. Ayrıca yasanın 5/10. maddesi gereğince, spor alanlarına sokulması yasak olan maddelere ve eşyalara, yasak olan davranışlara ve bu alanlarda elektronik takibin yapıldığına ilişkin uyarı levhaları da spor alanı kendisine ait kulüpçe konulur. Bu yükümlülükler aykırı davranılması ve bu nedenle zararın doğması arasında uygun illiyet bağının varlığının ispatı halinde, bu zararlardan spor alanı kendi kullanımında olan kulüp sorumlu olacaktır.

cc. Federasyonların Sorumluluğu

Federasyonlar, düzenleme alanları içerisindeki spor dallarıyla ilgili teknik ve idari kararları alma yetkisine sahip olan kendi spor dallarında yapılan her türlü spor faaliyetlerinin kurallara uygun yürütülmesini sağlamak, bu alanda faaliyet gösteren sporcu, antrenör ve hakemlerin yetiştirilmesi için gerekli tedbirleri almak için oluşturulmuş birimlerdir⁵⁰. Federasyonlar ülkemizde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde veya bağımsız federasyonlar şeklinde teşkilatlanabilir. Bağımsız(özerk) federasyon şeklindeki yapılanma ilk Türkiye Futbol Federasyonu için söz konusu iken daha sonra 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'a 5105 sayılı yasa⁵¹ ile yapılan ekleme ile federasyonların idari ve mali bağımsızlığı konusunda

⁵⁰ Ertaş/Petek, s. 182-183; Çağlayan, s. 80.

⁵¹ RG. : 13.03.2004, S. 25401.

düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenleme sonrasında federasyonlar hızla bağımsız hale gelmiş ve ülkemizdeki 60 spor federasyonundan 58 tanesi bağımsız spor federasyonu olmuştur⁵².

Sporda şiddet ve düzensizliğin önlenmesi için federasyonların görev ve sorumlulukları 5149 sayılı yasanın 8. maddesinde açıkça düzenlenmiş idi. Buna göre, müsabakanın yapıldığı yerdeki temsilcileri vasıtasıyla, sporcu ve taraftarların güvenliği için gerekli önlemlerin aldırılması, denetlenmesi, bağlı olduğu uluslararası federasyonların talimatlarının uygulamaya konulması ve gerekli ek önlemler aldırılması konusunda il veya ilçe spor güvenlik kurulu ile koordinasyonun sağlanmasında, federasyonlar yetkili ve sorumludurlar. Ayrıca federasyonlar, talimatlarıyla misafir takımın soyunma odaları ile seyirci yerleri, bilet satışı ve güvenlik konularını belirlerler. Kulüplerin bulundurmaları görevli oldukları özel güvenlik güçlerinin sayısı, gözlem kameraları ve benzeri teknik donanımların yerleştirilmesi il veya ilçe spor güvenlik kurulları tarafından belirlenirse de, kontrol ve denetim konusunda federasyonlar yetkilidir. Yasanın bu hükmü, yönetmeliğin 8. maddesinde de tekrarlanmıştır. Yasanın belirlediği bu denetim ve kontrol yükümlülüğü nedeniyle federasyonlar, şiddet ve düzensizlik fiilleri ile sporcu, hakem, taraftar ve diğer kulüp çalışanı vb. kişilerin güvenliğine aykırı fiillerde ölüm veya bedensel zarar meydana gelmesi halinde bu zararlardan sorumludur. Yargıtay, açık tribünde maç izlerken diğer taraf seyircilerinin attığı taş nedeniyle görme kaybına uğrayan davacının Türkiye Futbol Federasyonu aleyhine açtığı davanın reddi üzerine, ret kararını 5149 sayılı yasanın 8. maddesi gereğince, spor alanlarında güvenliğin sağlanmasında kontrol ve denetim görevinin Türkiye Futbol Federasyonuna ait olduğu gerekçesiyle bozmuştur⁵³. Burada federasyonun sorumluluğunun kaynağı yasada düzenlenen talimat verme, denetim ve kontrol yükümlülüğünün ihlalidir. Bu durum kusursuz sorumluluğun dayanakları egemenlik alanı ve objektif özen yükümlülüğünün yerine getirilmemesi⁵⁴ olarak düşünülebilir. Zira, federasyonlar kendi alanlarında bağımsız olup kendi kendilerine düzenleme yapmak suretiyle hukuk yaratmak ve buna uyulmadığı durumlarda ceza vermek yetkisine sahiptirler. Bu nedenle kendi egemenlik alanlarındaki bu zararları önleyebilecekleri gibi talimat verme ve denetleme yapma gibi objektif özen yükümlülüğüne ilişkin yetkileri de

⁵² Ertaş/ Petek, s. 133-134.

⁵³ 4.HD. 11.11.2010, 13327/11748(UYAP).

⁵⁴ Tandoğan(Sorumluluk), s. 5-6.

vardır. Bazı yazarlar federasyonların olağan sebep sorumluluğu gereği sorumlu olduklarını ve bu sorumluluğun ev başkanının sorumluluğunu çağrıştırdığını ileri sürmektedirler⁵⁵. Ancak burada yüklenen objektif özen görevinin ihlalinin aynı zamanda bir kusur teşkil edeceği de unutulmamalı⁵⁶ ve somut olgular buna göre değerlendirilmelidir. Bu durumun tipik örneği kurum memurlarını denetim görevini yerine getirmemekle onların zararlarını önleme durumunda olan kişinin(amir), denetleme görevini yerine getirmemesi nedeniyle oluşan zarardan kusurlu sorumluluğudur.

Yeni 6222 sayılı yasada, bu yasanın uygulaması bakımından federasyonların Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren federasyonları, bağımsız spor federasyonlarını ve Türkiye Futbol federasyonunu ifade ettiği açıklanmıştır. Yasada federasyonların sorumluluğuna dair özel bir düzenlemeye yer verilmemiş, 24. maddede federasyonların görev, yetki, sorumlulukları ile alacakları önlemlerin yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. Yasada mülga 5149 sayılı yasadaki gibi talimat verme, denetim ve kontrol yükümlülüğüne yer verilmemesi federasyonların sorumluluğunun artık kusur esasına dayalı olacağı izlenimi yaratmaktadır. Çünkü kusursuz sorumluluk kanunla düzenlenir. Oysa burada federasyonların, yönetmelikte belirtilecek bir takım görevleri, yetkileri ve sorumlulukları olduğu ve bazı önlemleri alması gerektiği anlaşılmaktadır. Yönetmelikte düzenlenen bu görevlere aykırılık ise kusur sorumluluğunu beraberinde getirecektir. Bilinçli olduğunu düşünmediğimiz bu eksikliğin biran evvel giderilmesi ve federasyonların sorumluluğunun uluslar arası uygulamalara uygun olarak ve yasa ile yeniden düzenlenmesi gerektiği düşüncesindeyiz. Yeni Türk Borçlar Kanunu'ndaki genel tehlike sorumluluğunun federasyonlar açısından uygulanması ve CAS kararlarında olduğu gibi sorumluluklarının tehlike esasına dayandırılması mümkün olacak mıdır? Bu soruya, genel tehlike sorumluluğu esasının benimsenmesi nedeniyle artık kıyas yoluyla yeni tehlike sorumluluklarının yaratılabilecek olması bakımından evet denilebilirse de, yasadaki sorumluluğun esaslarına bakıldığında böyle bir kıyasın ve tehlike sorumluluğunun mümkün olamayacağı kanaatindeyiz⁵⁷.

⁵⁵ Petek, s. 135.

⁵⁶ Tandoğan(Sorumluluk), s. 54.

⁵⁷ Benzer fikirler için bakınız: Ertaş/Petek, s. 287-288.

2. Diğer Kişilik Hakkı İhlallerinden Kaynaklanan Sorumluluk

Kişinin diğer kişisel değerlerine yönelen şiddet ve düzensizlik sayılan eylemlerden biri, 6222 sayılı yasanın 14. maddesi gereği, bir sporcuya, hakeme, seyirciye, kulüp yöneticisi, kulüp çalışanı vb. kişilere yönelik hakaret ve ayrımcılık niteliğinde söz ve davranışlarda bulunulmasıdır. Bu tür eylemler yukarıda sayılanlardan belli bir kişiye yönelmiş ise onun vazgeçilmez haklarından olan kişilik hakkı içerisindeki şeref ve haysiyet ile mesleki onuruna saldırı niteliğini taşıması veya aşağılama, küçük düşürme, halkın husumetine maruz bırakma şeklinde gerçekleşmesi halinde, TMK.24-25 ve BK. 49(TBK. 58) maddesi gereğince tazminat yükümlülüğü doğuracaktır. 6222 sayılı yasanın 14/1. maddesinde, hakaret niteliğindeki bu söz ve davranışların belirli bir kişiyi hedef ve muhatap alıp almadığının gözetilmeksizin cezalandırılacağı hükmü getirilmiş ise de⁵⁸ tazminat sorumluluğunun doğabilmesi için eylemin belli bir kişiye yönelmesi, yani matufiyet unsurunun gerçekleşmesi gerekir. Eylem, spor alanında ve çevresinde gerçekleşmelidir. Buradaki söz ve davranışlar, duyan ve görenlerin hakaret olarak algılayacakları hareketlerdir. Maddenin düzenleniş biçiminden, söz ve davranışların sadece sözlü hakaretleri değil, pankart vb. görülen şeyleri de kapsadığı anlaşılmaktadır. Din, dil, ırk, etnik köken, cinsiyet veya mezhep farkı gözeterek hakaret oluşturan söz ve davranışlarda bulunulması halinde de hakaret niteliği taşıyan bu eylemin belli bir kişiye yönelmesi ile matufiyet unsuru gerçekleşir ve zararın varlığının ispatlanması halinde tazmin yükümlülüğü doğar.

Basın ve yayın yoluyla şiddete teşvik edecek açıklamalarda bulunulması hali 6222 sayılı yasanın 22. maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin 1. fıkrasında sporda şiddeti teşvik edecek biçimde basın ve yayın organlarında açıklamada bulunulması ve fiilin suç oluşturmaması halinde idari para cezası uygulanacağı, eylemin spor kulübü veya federasyon yöneticileri tarafından işlenmesi halinde cezanın artırılacağına ilişkin düzenleme yer almaktadır. İlgili maddenin gerekçesine göre bu fiiller, özellikle basın ve yayın kuruluşlarında program yapan sunucu, yorumcu, muhabir ve sair basın ve yayın mensuplarıyla spor kulübü başkan ve yöneticileri, sporcuları, teknik adamları gibi sair kulüp mensupları tarafından işlenebilecektir. Şiddeti teşvik edici bir açıklamada bulunulması ve bunun suç oluşturmaması hukuka aykırı ise de sorumluluk

⁵⁸ Çünkü burada korunan yarar spor alanlarında düzenin kötü sözlerle de bozulmasının engellenmesidir, Donay, s. 71.

hukuku bakımından tek başına tazmin yükümlülüğünü gerektirmez. Tazmin yükümlülüğü için, asıl unsur olan zarar gören bakımından bir zarar meydana gelmeli ve bu zararlar söz konusu açıklamalar arasında uygun illiyet bağı mevcut olmalıdır. Şiddeti teşvik edecek biçimdeki açıklamanın basın ve yayın yoluyla yapılması ve fakat fiillerin suç oluşturmaması halinde idari bir yaptırım öngörülmüş ise de, tazmin sorumluluğu için, genel olarak haksız fiilin unsurlarının olup olmadığı araştırılacaktır

Yeni 6222 sayılı yasanın 22/ 4. maddesinde, basın ve yayın organlarının sorumluluğu da düzenlenmiş ve 1. fıkra kapsamındaki fiillerin haber verme ve eleştiri sınırları aşılarak yayımlanması halinde ilgili basın ve yayın organının işleticisi gerçek veya tüzel kişinin idari para cezası ile cezalandırılacağına dair hükme yer verilmiştir. Sorumluluk hukuku bakımından, basın ve yayın organlarının haber verme ve eleştiri sınırını aşarak yayın yapmaları halinde, yayın belli bir kişiye yönelmiş, yani matufiyet unsuru gerçekleşmiş ve bu yayın kişinin şeref ve haysiyeti, mesleki ve ticari itibarı gibi kişilik değerlerini ihlal etmiş ise, yayının hukuka aykırı olduğu kabul edilmek ve tazminata hükümlenmek gerekir. Basın ve yayın organlarının Anayasa’da korunan basın özgürlüğü ile düşünce ve kanaati açıklama ve yayma özgürlüğü hakkı nedeniyle basın yoluyla gerçekleşen eylemlerin hukuka uygunluğu bakımından özel hukuka uygunluk nedenleri kabul edilmiştir. Bunlar, yayının doğruluğu(gerçeğe uygunluğu), kamu yararı ve toplumsal ilginin bulunması, güncellik, yayının özü ile yayınlanmasındaki şeklin uygunluğu(orantılılığı)dur⁵⁹. Bu hukuka uygunluk nedenleri bakımından, anılan maddedeki “haber verme ve eleştiri sınırının aşılması” kavramını geniş anlamda bu hukuka uygunluk nedenlerinin bulunmaması, dar anlamda ise öz ile şekil arasındaki uygunluğun bozulması olarak kabul etmek gerekir. Tüm bu söylenenlerden yola çıkıldığında, 4. fıkranın ilk cümlesi gereğince basın ve yayın organının, sporda şiddeti teşvik eden açıklamaları haber verme ve eleştiri sınırlarını aşarak yayınlaması halinde, yayından zarar gören kişilerin zararlarının tazmini gerekir.

Fıkradaki hükümlere paralel olarak aynı maddenin son cümlesinde ilginç bir düzenlemeye yer verilmiştir. Buna göre, sporda şiddeti teşvik edecek şekilde basın ve yayın yoluyla açıklamada bulunulması fiillerinin tekrar tekrar yayımlanması halinde, haber verme hakkının sınırlarının aşılmış

⁵⁹ Tandoğan, Haluk: “Şahsiyetin Akit Dışı İhlallere Karşı Korunmasının İşleyiş Tarzı ve Basın Yoluyla Olan İhlallere Karşı Özel Hayatın Korunması”,(Şahsiyet) AÜHF. 1963, CXX, S.1-4, s. 30.

olduğu kabul edilecektir. Maddenin ilk halinde bu düzenleme yer almadığından madde gerekçesinde bu konuda bir açıklama bulunmamaktadır. Adalet Komisyonu gerekçesinde ise, “suç oluşturan fiillerle sadece tazminatı gerektiren haksız fiiller arasında yer alan gri bir alanı oluşturabilecek fiillere açıklık getirilmesi amacıyla” maddenin yeniden düzenlendiği belirtilmiştir. Kanaatimizce yasa koyucu, şiddeti teşvik eden açıklamaların basın ve yayın yoluyla yapılmasını idari yaptırıma bağlamış, bu açıklamaların basın ve yayın organlarınınca yeniden yayınlanmasını ise bilinçli ve iradi bir yayınlama olarak görmüş ve basın yayın organlarının da idari yaptırımla sorumluluğu yoluna gitmiştir. Böyle bir açıklamanın tekrarlanması ilgili basın yayın kuruluşunun elinde olduğundan, özü itibarıyla şiddet ve düzensizliğe aykırı olan bu eylemin basın yayın kuruluşunca gerçekleştirilmesini basının Anayasa ile korunan haber verme ve eleştiri sınırının kapsamı dışında saymıştır. Çünkü basının görevi toplumu aydınlatmak ve bilgi vermek olup ilk yayınlama bu görevini yerine getirmiştir. Konuya sorumluluk hukuku açısından bakıldığında, hukuka aykırı bir açıklamayı aynen yayınlayan basın yayın organı, tıpkı açıklamayı yapan kişi gibi tazminatla sorumludur. Bu açıklamaya ekleme, yorum gibi şeylerle katkıda bulunmadığını ve açıklamayı aynen yayınladığını savunması basın yayın organını sorumluluktan kurtarmaz⁶⁰. Bu ilke, yasanın 22/4. maddesindeki haber verme ve eleştiri sınırının aşılmasıyla yayın yapılması halinde basın ve yayın organının sorumluluğunu getiren düzenleme ile uyumludur. Yani, hukuka aykırı olarak (haber verme ve eleştiri hakkının sınırlarının aşılmasıyla) yayın yapılması ile kişinin kişilik hakkına saldırı varsa hukuki sorumluluk doğacaktır. Bu gibi durumlarda, asıl olan ilk yapılan açıklama ve onun tazminat sorumluluğu bakımından hukuka uygun olup olmadığıdır. İlk açıklamada hakaret gibi unsurların olması zaten bunu yayınlayan basın ve yayın organının da sorumluluğunu gerektirir. Ancak tazminat sorumluluğu bakımından, ilk açıklamanın eleştiri sınırında olması ve hukuka aykırı bulunmaması halinde, bunun bir defa veya birden fazla yayınlanması, yayının haber verme hakkı sınırını aştığını ve hukuka aykırı olduğunu göstermez. Burada yasa koyucunun amacı, basının sporda şiddeti teşvik eden açıklamaları yayınlaması suretiyle şiddet ve düzensizliğe yönelik eylemi engellemek ve Adalet Komisyonu Raporunda olduğu gibi, suç konusu eylemlerle tazminat sorumluluğunu gerektiren haksız fiiller arasında bir alan oluşturmak ve ceza ile hukuk

⁶⁰ 4.HD. 13.05.2002, 12867/5741(Kişisel arşiv).

sorumluluğu dışında idari yaptırımla eylemi cezalandırmaktır⁶¹. Bu nedenle de suç unsuru olmayan ve haber verme hakkının sınırlarını aşmayan yayınların tekrarı ile haber verme hakkının sınırının aşıldığının kabulü sorumluluk hukuku bakımından mümkün görülmemektedir. Maddede basın ve yayın organı bakımından sorumluluk, bunun işleticisi olan gerçek ve tüzel kişiye yüklenmiştir. Yasada işleticinin kim olduğu tanımlanmamıştır. Maddedeki basın ve yayın organını işleten, yayın sahibi mi, yayın evi sahibi mi⁶² yoksa yayın üzerinde kira veya işletme hakkına sahip olan kimseler mi açık değildir. Sorumluluk hukuku açısından, basın yayın organının hukuki sorumluluğu için 5187 sayılı Basın Kanunu hükümlerinden de yararlanmak gerekir. Basın Kanunu'nda yayın yoluyla işlenen suçlar ve haksız fiillerde yayının süresi veya süresiz olmasına göre ayırım yapılmıştır. Yasanın, hukuki sorumluluğa ilişkin 13. maddesine göre, süreli yayınlarda eser sahibi ile yayın sahibi ve varsa temsilcisi, süresiz yayınlarda ise eser sahibi ile yayımcı, yayımcının belli olmaması halinde ise basımcı müştereken ve müteselsilen sorumludur. Bu hüküm, süreli veya süreli olmayan yayınlarda yayın sahibi, marka veya lisans sahibi, kiralayan, işleten veya herhangi bir sıfatla yayımlayan, yayımcı gibi hareket eden gerçek ve tüzel kişiler hakkında da uygulanır. Tüzel kişi şirketse, anonim şirketlerde yönetim kurulu başkanı, diğer şirketlerde en üst yönetici, şirket ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumludur. Buradaki yayın sahibi ve yayımcının sorumluluğu asıl olarak BK. 55. maddesindeki adam çalıştırmanın sorumluluğuna dayanmaktadır⁶³.

IV. TAZMİN YÜKÜMLÜLÜĞÜ

A. MADDİ ZARARIN TAZMİNİ

Kişinin malvarlığında veya şahısvarlığında bir azalma söz konusu olduğu hallerde, rıza dışı bu azalma (zarar), zarar verenin kusurlu ve hukuka aykırı eylemi ile uygun illiyet bağı içerisinde bulunmakta ise bu azalmanın tazmini gerekir⁶⁴. Bu gibi durumlarda zarar genellikle yaşamın

⁶¹ Donay, idari yaptırımın kabahat nevinden eylem olduğunu ve ceza hukukundaki hafif ihmali ifade ettiğini, "suçta bireysellik" ilkesine aykırı olarak basın ve yayın organının cezalandırılmasının uygun olmadığını savunmaktadır, Donay, s. 87.

⁶² Çünkü bir yayınevinin, yayın sahibi adına bir başkası tarafından işletilmesi halinde yayın sahibi ile yayınevi sahibi farklı kişilerdir.

⁶³ Kılıçoğlu, Ahmet M.: Şeref, Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırılarından Hukuksal Sorumluluk(Basın), Ankara 2008, s. 470.

⁶⁴ Öztan, Bilge: Medeni Hukuk, Ankara-2007, s.271; Dural, Mustafa: Türk Medeni Hukukunda Gerçek Kişiler, İstanbul-1995, 4. Bası.s.154; Helvacı, Serap: Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Korumaya Davalar, İstanbul 2001, s.17.

kayı, sağlığın bozulması veya beden bütünlüğünün zarar görmesi(yaralanma) şeklinde ortaya çıkmaktadır⁶⁵.

Sporda şiddet ve düzensizlik sayılan eylemler nedeniyle kişinin ölümüne neden olunmuş ise, BK. 'nın 45. maddesi gereğince, defin giderleri, varsa tedavi ve çalışma gücü kaybı giderleri ve ölenin desteğinden yoksun kalanların uğradığı destekten yoksun kalma zararı tazmin edilecektir. Yeni Türk Borçlar Kanunu 53. maddesinde de aynı düzenleme benimsenmiştir. Ölüm halinde, ölenin gömülmesi için yapılan giderler(yıkama, mezar kazma, mezar taşı, ilan, cenaze nakil ücreti, dini ve adet gereği yapılan merasimlerin ücreti, vb.) defin gideri olarak istenebilir⁶⁶. Ölüm olayı hemen gerçekleşmedi ise, gerçekleşinceye kadar yapılan tedavi giderleri ile çalışma gücünün geçici ve kalıcı kaybından doğan zararlar da istenebilir⁶⁷. Ölüm halinde ölenin desteğinden yoksun kalanlar destekten yoksun kalmaları nedeniyle uğradıkları zararın hüküm altına alınmasını isteyebilirler⁶⁸. Ölen ile destekten yoksun kaldığını iddia eden kimseler arasında, sürekli, eylemli ve düzenli bir destek ilişkisi olması, desteğin destekten yoksun kalana bakım gücü, destekten yoksun kalanın da bakım ihtiyacı bulunması hallerinde, ölenin geliri, yaşam süresi ve destek payı ile sınırlı olmak üzere destekten yoksun kalma zararı belirlenip tazmin edilmelidir⁶⁹.

Bedensel bütünlüğün veya sağlığın bozulması durumlarında kişi, sağlığına kavuşması için gerekli olan tedavi giderlerini, çalışma gücünün geçici veya kalıcı kaybından doğan zararları BK. 'nın 46.maddesi gereği isteyebilecektir. Yeni Türk Borçlar Kanunu'nun 54. maddesinde de aynen benimsenen bu giderler tedavi giderleri, muayene, tahlil, teşhis, tedavi, ameliyat, estetik ameliyat, hastane, röntgen, ilaç, korse, protez, yürüme araçları, ulaşım, bakıcı ücreti, refakatçi gideri, pansuman, fizik tedavi vb. giderlerdir⁷⁰. Bu giderlerin belgeli olması şart değildir. Meydana gelen zararın gerektirdiği ve fakat belgelenemeyen paramedikal giderlerin de istenilmesi mümkündür⁷¹.

⁶⁵ Gökcan, Hasan Tahsin: Haksız Fiil Hukuku ve Maddi ve Manevi Tazminat Davaları, Ankara 2008, s.539.

⁶⁶ Gökcan, s.585.

⁶⁷ Gökcan, s.584-585.

⁶⁸ Gökcan, s.585.

⁶⁹ Gökcan, s.587-590.

⁷⁰ Gökcan, s.539; Güleç, Sema(Uçakhan): Maddi Tazminat Esasları ve Hesaplanması, 5.Bası, Ankara 2008, s.243.

⁷¹ Gökcan, s.542.

Çalışma gücü, kişinin bedensel, ruhsal veya zihinsel yeteneklerine bağlı olan ekonomik verimliliğidir. Çalışma gücünün geçici kaybında, kişinin sağlığı veya bedensel bütünlüğünün ihlali nedeniyle eski sağlığına kavuşacağı ve fiilen çalışacak hale geleceği süre yönünden kazanç kaybı zararı söz konusudur⁷². Kişinin gelirine ve fiilen çalışacak hale gelmesine kadar geçen süreye göre geçici iş gücü kaybı zararı hesaplanır. Sağlık ve bedensel bütünlükteki ihlalin, devamlı biçimde kişinin sakatlığına neden olması durumu, çalışma gücünün (tamamen veya kısmen)kalıcı kaybı olarak adlandırılır⁷³. Çalışma gücünün kalıcı kaybı söz konusu olduğunda, zarar görenin geliri, yaşam süresi ve kalıcı iş gücü kayıp oranına göre maddi tazminat belirlenir⁷⁴.

Zarar görenin ekonomik geleceğinin sarsılması nedeniyle zararı da oluşabilir. Bu durumda, kişinin zarar verici olay meydana gelmese idi elde edeceği kazanç ile gelecekte bu zarar nedeniyle elde edeceği kazanç arasındaki fark tazmin olunur⁷⁵.

Eşyaya verilen zararlar da ise eşyanın hasara uğraması halinde, zarar verici eylemden önceki ve zarar verici eylemden sonraki değerleri arasındaki fark maddi zararı oluşturacaktır. Ancak bu eşya hasara uğramayıp tamamen zarar görmüş ise, zarar görmeden önceki hali ve rayiç değeri belirlenmek suretiyle maddi zararın kapsamı belirlenecektir. Şiddet ve düzensizlik sayılan eylemler nedeniyle kişilerin saat, gözlük, kıyafetlerine zarar verilebileceği gibi spor sahalarına ve buradaki koltuk, tuvalet, panolar, lavabolar gibi eşyalara verilen zararlar yukarıdaki yöntemle giderilecektir.

Maddi zararın miktarını ve kapsamını ispat davacıya düşmekte olup her türlü delille ispat mümkündür. Hakim burada, zarar miktarının kesin olarak ispatının mümkün olmadığı hallerde olayların normal akışına, zarar görenin sosyo - ekonomik durumuna ve almış olduğu tedbirlere göre bu zarar miktarını belirleyecektir⁷⁶. Ancak hiçbir durumda ödenecek maddi tazminat, zararın azami miktarını geçemez⁷⁷. Maddi zararın hesaplanacağı an, haksız eylemin işlendiği andır⁷⁸.

⁷² Gökcan, s. 554-555, s.100; Güleç, s.249.

⁷³ Gökcan, s. ; Güleç, s.270.

⁷⁴ Gökcan, s.560; Güleç, s.272.

⁷⁵ Gökcan, s.579; Güleç, s.291-292.

⁷⁶ Kılıçoğlu(Borçlar), s.401.

⁷⁷ Kılıçoğlu(Borçlar), s.287.

⁷⁸ Y.4. HD. 3.7.2002, 4173/8403 ve 5.6.2002, 2682/6880 (Kişisel arşiv).

B. MANEVİ ZARARIN TAZMİNİ

Yargıtay'a göre manevi tazminat, zarara uğrayanda manevi huzuru doğurmayı gerçekleştirecek tazminata benzer bir fonksiyonu olan özgün bir nitelik taşıyan, ceza olmadığı gibi mamelek hukukuna ilişkin zararın karşılanmasını da amaç edinmeyen, kusurlu olana yalnız hukukun ihlalden dolayı yapılan bir kötülük de olmayan, aksine, zarara uğrayanda bir huzur duygusu doğurmak ve aynı zamanda ruhi ızdırabını dindirmeyi amaç edinmiştir⁷⁹

Sporda şiddet ve düzensizlik sayılan eylemler sonucu ölüm veya yaralanmalarda maddi zararların yanı sıra manevi zararlar da doğacağından bu eylemler ile manevi zarar arasında uygun illiyet bağı bulunmak ve kusur sorumluluğunun arandığı hallerde kusurlu olmak şartı ile uğranılan manevi zararların açılacak manevi tazminat davası ile tazmini mümkündür. Burada, zarar görenin eylem nedeniyle duyduğu acı, üzüntü, elem ve ızdırıp nedeniyle zararı vardır⁸⁰. Bedensel bütünlüğü bizzat ihlal edilen kimse, BK. 47. maddesine göre manevi zararının tazimini isteyebilir. Yaşam hakkının sporda şiddet ve düzensizlik sayılan eylemler nedeniyle ihlali halinde de ölenin yakınları BK.'nın 47. maddesi gereğince manevi tazminat isteyebilirler. Bedensel bütünlüğün ihlali halinde zarar görenin yakınlarının manevi tazminat isteyebileceğine dair maddede açık hüküm yoktur. Ancak, bir kişinin sağlığı veya bedensel bütünlüğünün ihlali halinde yakınlarının bundan etkilenmemeleri ve üzüntü duymamaları hayatın olağan akışına aykırıdır. Yasanın bu düzenleme tarzı nedeniyle Yargıtay 4. HD., zararın ağır olması durumunda zarar görenin yakınlarının da, BK. 'nın 49. maddesi gereğince duygusal kişilik değerlerinin ihlal edilmiş olması nedeniyle manevi tazminat isteme hakkı doğacağını kabul etmektedir⁸¹. Yeni Türk Borçlar Kanunu'nda Yargıtay'ın bu uygulaması yasa maddesi haline getirilmiş ve ağır bedensel zarar nedeniyle zarar görenin yakınlarının da BK.'nın 47.

⁷⁹ Y. 4.HD. 03.04.2006, 4746/3573(UYAP).

⁸⁰ Oğuzman Kemal/Seliçi Özer/Oktay -Özdemir, Saibe: Kişiler Hukuku Dersleri İstanbul 2009, s.179; Eren, s.745.

⁸¹ Kararda Daire, " *Kişinin yakınının (karı-koca, ana-baba ve çocuklar... gibi) yaralanması durumu da onun BK.'nın 49. maddesinin koruduğu duygusal kişisel değerlerine saldırı teşkil eder. Böyle bir eylem sonucu aile birliği içinde gelişen gönül bağılıklarının oluşturduğu mutlu yaşamın zarar görmesi kaçınılmazdır. Çünkü aile bütünlüğü içinde yer alan çocuğun ailenin bir ferdi olarak ağır yaralanması sonucu bütünlüğün manevi yönden zedelendiği tartışmasıdır. Bu nedenle mahkemenin sorunu çözmede BK.'nın 47. maddeyi aşarak aynı yasanın 49. maddesine göre uygulama yapması gerekirken aksi düşünce ile davanın reddine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir*" demektedir. Y.4.HD.16.10.2007,2243/12329(UYAP).

maddesine karşılık gelen 56. madde gereğince manevi tazminat isteyebileceği belirtilmiştir.

Sporda şiddet ve düzensizlik sayılan eylemler nedeniyle diğer kişilik hakkı ihlalleri için de manevi tazminat davası açılabilir. Türk Medeni Kanunu'nun 25. maddesinde kişilik haklarına saldırı halinde manevi tazminat davası açılabilmesi hüküm altına alınmıştır. TMK 24. ve 25. maddesinde manevî tazminat davası açılabilmesinin şartları düzenlenmiş değildir. Dolayısıyla manevî tazminat davası açılabilmesi için BK. 49. (TBK. 58) maddesindeki genel norma bakılacaktır.

Manevi tazminatın miktarını belirleyecek olan hakimdir. Yasa koyucu manevi tazminatın miktarının belirlenmesinde hakime takdir hakkı tanınmış olup, BK. 43-44(TBK. 51-52) ve TMK.4. maddelerinden yararlanılmak suretiyle hükümlenilecek manevi tazminatın şekli ve kapsamı belirlenmelidir⁸². Zarara neden olan şiddet ve düzensizlik sayılan eylemin niteliği, meydana gelen zararın ağırlığı, kullanılan araç, güdülen amaç, kusurunun ağırlığı, sabit iz kalması, zarar görenin kusuru tazminatın miktarını tayinde etkili olacaktır⁸³.

SONUÇ

147

Spora olan yoğun ilgi, saldırganlık ve şiddet gibi bazı eylemleri ve zararları da beraberinde getirmiştir. Ülkemizde de 5149 sayılı yasa ve bu yasanın etkisiz kalması üzerine çıkartılan 6222 sayılı yasa ile sporda şiddet ve saldırganlık eylemlerinin önlenmesi amaçlanmıştır.Yeni 6222 sayılı yasa, 5149 sayılı yasaya göre kapsam olarak geniş ise de hukuki sorumluluğa ilişkin hükümler daha yetersizdir.

Spor alanlarına ve spor alanlarındaki eşyalara taraftarlar tarafından verilen zararlardan dolayı, zarar verenin taraftarı olduğu spor kulübünün kusursuz sorumluluğuna ilişkin 5149 sayılı yasanın 24. maddesindeki düzenleme 6222 sayılı yasanın 17. maddesinde de benimsenmiştir. Önceki yasada sorumluluğun dayanağı özen yükümlülüğünün ihlaline dayandırılmışsa da yeni yasada sorumluluğun dayanağı belirtilmemiştir. Tehlike sorumluluğuna ilişkin tipik unsurları taşımadığından bu sorumluluğun olağan sebep sorumluluğuna dayandığı söylenebilir.

Kişilerin maddi nitelikte olan ve olmayan kişisel varlıklarına şiddet ve düzensizlik sayılan eylemler nedeniyle zararlar yönünden öncelikle zarar

⁸² Kılıçoğlu(Borçlar), s. 411.

⁸³ Kılıçoğlu(Borçlar), s. 411-412.

veren kişilerin genel hükümlere göre sorumluluğu esastır. Burada haksız fiil sorumluluğu yanında duruma göre hakkaniyet, adam çalıştırmanın veya aile başkanının sorumluluğu da gündeme gelebilir. Her iki yasada da ev sahibi kulübe ve kulüplere bazı yükümlülükler yüklenmiştir. Spor alanlarındaki güvenlik ve düzene ilişkin bu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi kulübün kusurlu sorumluluğuna neden olur. Bu önlemler konusunda talimat verme, denetim ve kontrol yapma görevi 5149 sayılı yasada 8. madde ile federasyonlara yüklenmiştir. Dolayısıyla yasanın yüklediği bu özen yükümlülüğünün ihlali federasyonların kusursuz sorumluluğunu gerektirir. Bu özen yükümlülüğünün ihlali federasyonlar açısından aynı zamanda kusurlu bir davranış teşkil ediyorsa ek kusurdan söz edilebilir. Ne var ki, 6222 sayılı yasada federasyonların özen yükümlülüğü açıkça düzenlenmemiştir. Sadece yasanın 24. maddesinde federasyonların görev, yetki ve sorumluluklarının yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. Bu düzenleme biçimi kusursuz sorumluluğun yasa ile düzenlenmesi ilkesi karşısında federasyonların sorumluluğunun kusur esasına dayandırılacağı izlenimi yaratmaktadır ki, bu düzenleme tarzı uluslararası metinlere ve özellikle CAS kararlarına aykırıdır.

148

Şiddet ve düzensizlik sayılan eylemlerden doğan zararların giderilmesi maddi ve manevi tazminat davaları ile istenebilecektir.

KAYNAKÇA

AYDIN, MUAMMER: Sporda Özerklik, Sporun ve Spor Hukukunun En Yaşamsal Konularından Biri Hakkında Görüşler ve Tartışmalar, Spor ve Hak Konulu Söyleşi, İstanbul Barosu Yayınları, Kasım 2009.

ÇAĞLAYAN, RAMAZAN: Spor Hukuku, Ankara 2007.

DONAY, SÜHEYL: Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi ve Şike ve Teşvik Primi, İstanbul 2011.

DURAL, MUSTAFA: Türk Medeni Hukukunda Gerçek Kişiler, 4. Bası, İstanbul 1995.

DUTHIE, MAX: “European Community Sports Policy”, Sport: Law and Practice, Londra 2007.

ERTAŞ, ŞEREF/PETEK, HASAN: Spor Hukuku, Ankara 2011(Genişletilmiş 2. Bası).

GENÇ, DURMUŞ ALİ: Spor Hukuk Ders Kitabı, İstanbul 1998.

GÖKCAN, HASAN TAHSİN: Haksız Fiil Hukuku ve Maddi ve Manevi Tazminat Davaları, Ankara 2008.

GÜLEÇ, SEMA (UÇAKHAN): Maddi Tazminat Esasları ve Hesaplanması, 5.Bası, Ankara 2008.

HATEMİ, HÜSEYİN/ GÖKYAYLA, EMRE: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, İstanbul 2011.

HELVACI, SERAP: Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar, İstanbul 2001.

KILIÇOĞLU, AHMET M.: Şeref, Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırlardan Hukuksal Sokumluluk(Basın), Ankara 2008.

KILIÇOĞLU, AHMET M.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler(Genişletilmiş 15. Bası)(Borçlar), Ankara 2012.

KORKMAZ, SAİM: “Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi Daimi Komitesi'nin (Avrupa Konseyi Şiddetin Önlenmesi Çalışma Grubu) “Sporda Şiddetin Önlenmesi El Kitabı” Projesi ile Türkiye”deki Yansımaları”, Spor Hukuku Tezleri,Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul 2007,s. 329-368.

OĞUZMAN KEMAL/SELİÇİ ÖZER/OKTAY -ÖZDEMİR, SAİBE: Kişiler Hukuku Dersleri İstanbul 2009.

ÖZTAN BİLGE: Medeni Hukuk, Ankara 2007.

ÖZYAVUZ, MESUT: “Avrupa Konseyi Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi”, Spor Hukuku Tezleri, Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul 2007,s.847-886.

PETEK, HASAN: Taraftarları Sebebiyle Federasyonların ve Kulüplerin Sorumluluğu; Taraftar Hangi Tarafa? , Terazi Kasım 2007, s.127-141.

SARIİBRAİMOĞLU, Y. SELİM /BAKANAY, MEHMET ALİ/TEKİN, TARIK: Spor Hukuku, Ankara 2002.

TANDOĞAN, HALÛK: “Şahsiyetin Akit Dışı İhlallere Karşı Korunmasının İşleyiş Tarzı ve Basın Yoluyla Olan İhlallere Karşı Özel Hayatın Korunması”(Şahsiyet), AÜHFD. 1963, CXX, S.1-4.

TANDOĞAN, HALÛK: Kusura Dayanmayan Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukuku (Sorumluluk) , Ankara 1981.

VIEWEG, KLAUS: “Spor Hukukunun Büyüsü”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, Yıl 2010.

YURTCAN, ERDENER: “ Ulusal ve Uluslararası Boyutta Şiddet”, Sporda Şiddet ve Fanatizm, İstanbul 2002.